

KONSEP PENAMAAN DALAM SISTEM PERBANKAN, TAKAFUL DAN CARUMAN: IMPLIKASINYA MENURUT PERSPEKTIF PERUNDANGAN ISLAM

*(Nomination in the Banking, Takaful and Contribution System:
Its Implications from the Perspective of Islamic Law)*

Rafidah Mohammad Shapien
tzam_fid79@hotmail.com

Ruzian Markom
ruzian@ukm.edu.my

Fakulti Undang-undang,
Universiti Kebangsaan Malaysia.

Abstrak

Artikel ini menganalisis konsep penamaan dalam sistem perbankan, takaful dan caruman, serta implikasinya menurut perspektif perundangan Islam. Kajian ini menggunakan kaedah kualitatif secara analisis kandungan. Hasil kajian mendapati pengenalan penamaan dalam sistem kewangan Islam memberikan pilihan kepada penyimpan, peserta takaful dan pencarum dalam pengurusan pengagihan harta selepas berlaku kematian, mempercepat proses pembayaran, serta mencadangkan langkah yang boleh dilaksanakan untuk melindungi kepentingan penerima yang berhak terhadap harta si mati.

Kata kunci: penamaan, implikasi, perbankan, takaful, caruman

Abstract

This article comprehensively analyses nomination as applied in the banking, takaful and contribution system, and its implications from the perspective of Islamic law. The study employs the qualitative approach of content analysis. The findings of the study are that the

introduction of nomination in the Islamic financial system gives the depositors, takaful participants and contributors options when it comes to the administration and distribution of property after death. In addition, nomination is also a convenient mechanism and speeds up the payment of savings, takaful benefits and contributions after the death of depositors, takaful participants or contributors. This study also suggests steps that can be taken to protect the interests of the recipients entitled to the property of the deceased.

Keywords: nomination, implications, banking, takaful, contribution

PENDAHULUAN

Amalan penamaan atau melantik penama yang berhak terhadap simpanan dan pelaburan di institusi perbankan atau manfaat takaful mahupun simpanan melalui caruman, seperti Kumpulan Wang Simpanan Pekerja (KWSP) diterima pakai dan sah diamalkan di Malaysia. Undang-undang tersebut meliputi penamaan terhadap harta orang Islam dan bukan Islam. Tujuan penamaan dilaksanakan adalah untuk memudahkan dan mempercepat pembayaran simpanan, manfaat takaful dan caruman dilaksanakan setelah berlakunya kematian penyimpan, peserta takaful atau pencarum tanpa perlu mendapatkan perintah daripada pihak berkenaan untuk menguruskan harta pusaka si mati. Walau bagaimanapun, implikasinya terhadap penama yang dilantik akan menerima harta tersebut sebagai pemegang amanah atau memiliki harta tersebut secara mutlak (benefisiari) selepas berlakunya kematian penyimpan, peserta takaful atau pencarum.

Bagi membincangkan isu ini dengan lebih khusus dan jelas, institusi kewangan yang biasanya mempraktikkan penamaan dijadikan sebagai contoh, iaitu Lembaga Urusan dan Tabung Haji (LUTH) bagi institusi perbankan, Prudential BSN Takaful (PruBSN) bagi institusi takaful dan Kumpulan Wang Simpanan Pekerja (KWSP) bagi simpanan melalui caruman. LUTH ialah institusi perbankan Islam yang pertama diperkenalkan dalam sistem kewangan Islam di Malaysia untuk menyelaraskan aktiviti yang berkaitan dengan orang Islam yang akan menunaikan fardu haji. Sejarah penubuhan Tabung

Haji bermula apabila Profesor Ungku Aziz mengemukakan kertas kerja bertajuk “Rancangan Membaiki Keadaan Ekonomi Bakal-bakal Haji” kepada kerajaan pada bulan Disember 1959. Beliau mengesyorkan penubuhan satu perbadanan untuk mengendalikan urusan orang Islam menunaikan fardu haji. Sehubungan dengan itu, satu Jawatankuasa Kebajikan Ekonomi Bakal-bakal Haji dibentuk dan dipengerusikan oleh YB Menteri Muda Kementerian Luar Bandar, Haji Abdul Khalid bin Awang Osman. Hasil perbincangan tersebut, “Perbadanan Wang Simpanan Bakal-bakal Haji” ditubuhkan di bawah Undang-undang Bil. 34/62 berkuat kuasa pada 1 November 1962 dan dilancarkan pada 30 September 1963. Pada tahun 1969, perbadanan itu digabungkan dengan Jabatan Hal Ehwal Haji yang beroperasi sejak tahun 1951 bagi mewujudkan Lembaga Urusan dan Tabung Haji yang ditubuhkan di bawah Akta 8/1969. Lembaga ini diwujudkan bukan sahaja bertujuan mengatasi masalah sosioekonomi, malahan menyediakan pelbagai perkhidmatan yang membolehkan umat Islam melabur dan menyertai secara berkesan segala aktiviti ekonomi negara. Pada 1 Jun 1995, akta baharu Tabung Haji, iaitu Akta 535, Akta Lembaga Tabung Haji 1995 dikuatkuasakan bagi memansuhkan akta lama dan nama Lembaga Urusan dan Tabung Haji digantikan dengan Lembaga Tabung Haji pada 28 Ogos 1997.¹ Seterusnya, KWSP dan PruBSN merupakan kumpulan pengantara kewangan bukan bank yang menggerakkan sumber daripada pencarum dan peserta dalam bentuk caruman. Secara ringkasnya, makalah ini menganalisis pelaksanaan penamaan dan implikasinya dalam sistem perbankan, takaful dan caruman menurut perspektif perundangan Islam.

PERNYATAAN MASALAH

Penamaan dalam sistem perbankan, takaful mahupun caruman menimbulkan pelbagai persepsi dalam kalangan umat Islam di Malaysia. Ada yang beranggapan bahawa meletakkan penama bagi sesuatu

1 Pauziah. (2012). Laman web rasmi Kementerian Penerangan, Komunikasi dan Kebudayaan. *Penubuhan Lembaga Urusan Tabung Haji*. Capaian daripada http://www2.arkib.gov.my/hids/print.php?type=A&item_id=7280.

harta merupakan suatu wasiat. Apabila matinya seseorang penyimpan, peserta takaful atau pencarum, wang tersebut akan dibayar kepada penama yang kebanyakannya terdiri daripada mereka yang berhak menerima pusaka (ahli waris), dan wang tersebut menjadi hak mutlak penama. Keadaan ini jelas menyalahi hukum faraid dan wasiat dalam Islam.² Keadaan ini lebih mudah berlaku, lebih-lebih lagi jika borang penamaan yang diisi oleh penyimpan, peserta takaful mahupun pencarum tidak menyatakan tanggungjawab penama untuk mengagihkan wang tersebut mengikut faraid dan wasiat, atau menjadi hak mutlak penama.

Antara kesilapan yang sering berlaku termasuklah penyimpan, peserta takaful atau pencarum meletakkan ramai penama kerana kurang faham atau salah faham terhadap peranan penama bahawa penama akan mendapat hak mutlak simpanan, manfaat atau caruman si mati. Mereka juga beranggapan bahawa penama akan mewarisi harta tersebut berdasarkan peratus yang ditetapkan, bahkan ada penama yang bukan dalam kalangan ahli waris. Akibatnya, apabila pemilik meninggal dunia, harta tersebut perlu dikeluarkan oleh penama mengikut peratus yang ditentukan, sedangkan harta tersebut merupakan pusaka yang tertakluk pada hukum faraid dan wasiat dalam Islam. Keadaan menjadi lebih rumit apabila tiadanya syarat mahupun penjelasan diberikan kepada penyimpan, peserta takaful atau pencarum berhubung dengan jumlah penama, penama yang wajar dilantik mahupun implikasi penamaan tersebut.

Selain itu, ada juga dalam kalangan penyimpan, peserta takaful dan pencarum yang meletakkan nama anak di bawah umur sebagai penama. Apabila penyimpan, peserta takaful atau pencarum meninggal dunia, anak tersebut tidak dapat mengeluarkan harta tersebut sehinggalah mereka mencapai umur 18 tahun, sedangkan ada waris lain yang berhak. Sementara menunggu penama mencapai umur 18 tahun, mungkin ada dalam kalangan waris yang meninggal dunia. Tambahan pula, tiada syarat atau penjelasan

2 Nurul Yusof. (2015). *Undang-undang penama*. Capaian daripada <http://documents.tips/documents/undang-undang-penama.html#>.

diberikan kepada penyimpan, peserta takaful atau pencarum berhubung dengan kesan meletakkan penama yang berumur kurang daripada 18 tahun.

Selain itu, terdapat kes ahli waris tidak mendapat hak mereka dan hak mereka tidak dilindungi kerana penama tidak membahagikan simpanan, manfaat takaful ataupun caruman si mati dengan sewajarnya menurut hukum faraid atau wasiat. Lebih malang lagi, institusi kewangan terbabit tidak lagi bertanggungjawab terhadap simpanan, manfaat atau caruman si mati setelah pembayaran dibuat kepada penama.

OBJEKTIF KAJIAN

Objektif kajian adalah untuk menganalisis dan memahami konsep penamaan dan implikasinya dalam sistem perbankan, takaful dan caruman menurut perspektif perundangan Islam.

PERSOALAN KAJIAN

Bagi mencapai matlamat kajian, persoalan utama yang perlu dikemukakan sebagai penanda aras penyelidikan untuk menentukan objektif kajian dipenuhi satu per satu, iaitu:

- i. Apakah konsep penamaan dalam sistem perbankan, takaful dan caruman menurut perspektif perundangan Islam?
- ii. Apakah implikasi penamaan dalam sistem perbankan, takaful dan caruman menurut perspektif perundangan Islam?

METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini merupakan suatu kajian sosioperundangan yang menggunakan pendekatan kualitatif yang mengutamakan kaedah deskriptif. Maklumat diperolehi menerusi bahan bertulis, dokumen, artikel, kes, statut dan borang.

SOROTAN LITERATUR

Kematian ialah sesuatu yang pasti bagi setiap yang bernyawa, namun persoalan bila, di mana dan bagaimana hanya Allah SWT Yang Maha Mengetahui. Oleh itu, persediaan menghadapi sakaratul maut hendaklah dilakukan oleh setiap individu bukan sahaja untuk dirinya semata-mata, malahan demi insan tersayang yang bakal ditinggalkan. Penamaan memainkan peranan penting untuk mempercepat dan memudahkan proses pengurusan dan pembahagian harta si mati, termasuklah simpanan, manfaat takaful, caruman dan lain-lain agar insan tersayang yang ditinggalkan, terutama anak yang masih kecil mahupun ibu bapa yang sudah uzur dapat meneruskan kehidupan menggunakan harta peninggalan si mati.

Pawancheek (2008)³ berpandangan bahawa penamaan merupakan suatu proses apabila seseorang yang mengambil polisi insurans atau membuat simpanan atau mencarum dalam institusi, seperti Kumpulan Wang Simpanan Pekerja (KWSP) dan Pertubuhan Koperasi, menamakan orang tertentu untuk memperoleh faedah daripada polisi insurans atau tabungan berkenaan apabila meninggal dunia.

Menurut Nurul (2015)⁴, persoalan tentang harta penama menjadi pertikaian dalam kalangan umat Islam di Malaysia. Keputusan mahkamah dalam kes yang pernah diputuskan menunjukkan bahawa wujudnya percanggahan keputusan mahkamah akibat perbezaan pentafsiran undang-undang terhadap harta tersebut dengan konsepnya yang sebenar menurut hukum syarak. Sebagai contoh, dalam kes *Re Ismail bin Rentah*⁵, Hakim Raja Musa memutuskan bahawa penamaan tersebut tidak memberikan hak kepada penama untuk mengambil manfaat daripada hadiah atau penamaan tersebut. Seterusnya, dalam kes *Re Man bin Minhat*⁶, Hakim Suffian

3 Pawancheek Marican. (2008). Islamic inheritance laws in Malaysia. *Malayan Law Journal*, 167 – 184.

4 Nurul Yusof, (2015). *Undang-undang penama*. Capaian daripada <http://documents.tips/documents/undang-undang-penama.html#>.

5 *Re Ismail bin Rentah* [1940] *MLJ* 98.

6 *Re Man bin Minhat* [1965] 2 *MLJ* 1.

memutuskan bahawa wang insurans itu menjadi hak isterinya dengan merujuk seksyen 23, Ordinan Undang-undang Sivil 1956 (termasuk seksyen 25), sedangkan seksyen 23 dan seksyen 25 dengan jelas menyatakan tidak boleh dikenakan harta orang Islam yang harus dibahagikan mengikut undang-undang Islam. Demikian juga dalam kes *Re Bahadun bin Haji Hassan*⁷, Hakim Abdul Hamid memutuskan bahawa tidak ada apa-apa dalam undang-undang Islam yang menghalang seseorang membuat pemberian semasa hidupnya supaya orang yang dinamakan itu mendapat faedah wang insurans itu apabila orang (yang mengambil insurans) itu mati. Menyedari hakikat tersebut, pihak berkuasa memutuskan bahawa amalan penamaan dan undang-undang penamaan yang bercanggah dengan hukum dan undang-undang wasiat Islam hendaklah dipinda supaya penamaan dikecualikan terhadap orang Islam. Beberapa fatwa perlu dikeluarkan pada peringkat kebangsaan dan negeri bagi mengatasi masalah hukum dan cara pembahagian harta penama tersebut.

Md. Yazid dan Ibnor Azli (2002)⁸ pula menyatakan bahawa penamaan perlu diberikan perhatian yang sewajarnya oleh pihak yang bertanggungjawab dan mempunyai autoriti dalam hal yang berkaitan dengan agama Islam. Contohnya, Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan bagi Hal Ehwal Agama Islam yang mengeluarkan fatwa pada 9 Oktober 1973 menyatakan:

Penama-penama Kumpulan Wang Simpanan Pekerja, Wang Simpanan Pejabat Pos, Bank, Insurans dan Syarikat Kerjasama sebagai orang-orang yang melaksanakan wasiat si mati atau wasi. Mereka boleh menerima wang si mati dari sumber-sumber tersebut untuk dibahagikan kepada orang-orang yang berhak menurut pembahagian faraid.

7 *Re Bahadun bin Haji Hassan* [1974] 1 *MLJ* 14.

8 Md. Yazid Ahmad dan Ibnor Azli Ibrahim. (2002). Amalan penamaan harta orang Islam di Malaysia: Satu tinjauan ringkas menurut syariah Islamiah. *Jurnal Pengajian Umum*, (3), 63–80. Capaian daripada http://www.ukm.my/jmalim/images/vol_03_2002/md_yazid_ibnor_2002_amalan.pdf. pada 25 Oktober 2016.

Menurut Pawancheek (2008), fatwa yang dikeluarkan oleh Jawatankuasa Perunding Hukum Syarak Wilayah Persekutuan pada tahun 2001 dan diwartakan di bawah Warta Kerajaan Persekutuan pada 18 Januari 2001 menyebut bahawa:⁹

Orang-orang Islam yang dinamakan sebagai penama dalam mana-mana skim simpanan dalam suatu simpanan tabungan, insurans, tabung, lembaga, syarikat kerjasama, koperasi atau institusi kewangan ialah pentadbir harta si mati, dan dikehendaki untuk membahagikan harta yang ditinggalkan oleh si mati kepada waris yang berhak menurut hukum faraid.

Namun, menurut Abdul Rashid (1986)¹⁰, selepas menganalisis fatwa yang dikeluarkan oleh negeri-negeri, kesimpulannya terdapat beberapa kategori fatwa berhubung dengan penamaan mengikut negeri-negeri, iaitu:

1. Harta yang mempunyai penamaan bukanlah harta wasiat, tetapi ialah harta pusaka si mati yang akan dibahagikan mengikut hukum faraid – Pahang, Selangor, Negeri Sembilan dan Kedah;
2. Penamaan di bawah KWSP dianggap sebagai hadiah yang akan berkuat kuasa selepas berlakunya kematian (wasiat) – Kelantan dan Perak; dan
3. Penamaan dalam polisi insurans:
 - (a) Premium yang dibayar oleh peserta insurans tergolong sebagai harta pusaka, manakala bayaran lain yang dibuat oleh syarikat insurans tergolong sebagai wasiat penama – Kedah;
 - (b) Premium yang dibayar oleh peserta insurans dan bayaran lain yang dibuat oleh syarikat insurans tergolong sebagai harta pusaka si mati dan hendaklah dibahagikan mengikut hukum faraid – Negeri Sembilan.

9 Pawancheek Marican. (2008). Islamic inheritance laws in Malaysia. *Malayan Law Journal*, 167 – 184.

10 Abdul Rashid Abdul Latif. (1986). *Wasiat dalam Islam: Pengertian dan kedudukannya di Malaysia*. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.

Pawancheek (2008) berpandangan bahawa perbezaan fatwa antara negeri dengan Jawatankuasa Fatwa Kebangsaan untuk mencapai persepakatan terhadap sesuatu fatwa yang seragam menimbulkan pelbagai kritikan dalam kalangan sarjana ilmuwan. Walau bagaimanapun, menurut beliau, undang-undang semasa berhubung penamaan telah termaktub di bawah undang-undang berkaitan seperti Akta Kumpulan Wang Simpanan Pekerja, Akta Insurans¹¹, Akta Pertubuhan Koperasi¹² dan sebagainya selaras dengan fatwa yang dikeluarkan oleh Jawatankuasa Fatwa Kebangsaan, iaitu harta di bawah penamaan orang Islam tergolong sebagai harta pusaka dan penama hanyalah sebagai pentadbir harta si mati.¹³

Namun, bagi institusi takaful, Mohd Faiz, Nurhanani dan Joni Tamkin (2016) menyatakan bahawa Resolusi Syariah Majlis Penasihat Syariah Bank Negara Malaysia (MPSBNM) pada 21 April 2003 memutuskan bahawa manfaat takaful boleh dihibahkan seperti yang termaktub di bawah Akta Perkhidmatan Kewangan Islam 2013. Implikasi penamaan dalam sistem takaful terbahagi kepada dua, iaitu penama sebagai pemegang amanah dan penama sebagai benefisiari dalam hibah bersyarat.¹⁴

ISU

Isu asas yang difokuskan dalam kajian ini adalah seperti yang berikut:

1. Apakah konsep penamaan dalam sistem perbankan, takaful dan caruman, dan implikasinya menurut perspektif perundangan Islam?

11 Akta Insurans 1996 [Akta 553].

12 Akta Pertubuhan Koperasi 1993 [Akta 502].

13 Pawancheek Marican. (2008). Islamic inheritance laws in Malaysia. *Malayan Law Journal*, 167 – 184.

14 Mohd. Faiz Mohamed Yusof, Nurhanani Romli, & Joni Tamkin Borhan. (2016). Praktis pembayaran manfaat takaful di Malaysia: Implikasi Akta Perkhidmatan Kewangan Islam 2013. *Kanun: Jurnal Undang-undang Malaysia*, 28(2), 191 – 213. Capaian daripada <http://jurnalkanun.dbp.my/wordpress/?p=1753>.

2. Adakah penamaan melindungi kepentingan penerima yang berhak terhadap harta si mati?

DEFINISI DAN KONSEP PENAMAAN

Kamus Dewan (1996) mentakrifkan penamaan sebagai “perihal menamakan”, manakala penama pula ditakrifkan sebagai “orang yang dinamakan (dikemukakan) sebagai waris.”¹⁵ Penamaan ialah suatu proses apabila seseorang yang menyimpan wang di institusi perbankan (contohnya Tabung Haji), mengambil polisi insurans (contohnya Prudential BSN Takaful) atau mencarum wang (contohnya Kumpulan Wang Simpanan Pekerja (KWSP)), serta menamakan mana-mana orang untuk menerima manfaat daripada simpanan, polisi insurans atau caruman setelah kematiannya.

Menerusi laman web KWSP¹⁶ penamaan ditakrifkan sebagai suatu pengisytiharan secara bertulis yang dibuat oleh ahli dalam Borang Penamaan KWSP bagi melantik atau menamakan seseorang atau mana-mana orang sebagai benefisiari atau bertindak sebagai wasi (pentadbir) (bagi orang yang beragama Islam) terhadap simpanan KWSP ahli apabila ahli meninggal dunia.

Hakim Raja Musa dalam kes *Re Ismail bin Rentah*¹⁷ menyatakan bahawa:

Kalimah “menamakan” telah tidak ditakrifkan dalam enakmen atau dalam peraturan-peraturan ini. Mengikut maksud perkamusan ia ditakrifkan sebagai: “menamakan” atau mengangkat dengan nama, untuk sesuatu jawatan atau tempat; melantik. Saya berpendapat erti ini tidak memberi makna yang menamakan seseorang untuk menerima sesuatu kumpulan wang mesti bermakna orang itu berhak mendapat faedah kumpulan wang tersebut. Juga jelas pada saya bahawa menamakan seseorang, kepada siapa harta akan dipindah,

15 *Kamus Dewan*. (1996). (Edisi Ketiga). Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, p. 919.

16 Laman web rasmi Kumpulan Simpanan Wang Pekerja. *Ahli: Soalan Lazim*. Capaian daripada <http://www.kwsp.gov.my/portal/ms/member/faq/member>.

17 *Re Ismail bin Rentah* [1940] MLJ 98.

tidak semestinya bermakna yang orang tersebut berhak mengambil harta tersebut.

Pawancheek (2008)¹⁸ berpandangan bahawa berdasarkan kes mahkamah, dirumuskan bahawa terdapat dua jenis penamaan, iaitu:

1. Penamaan kontrak – yang mempunyai kesan untuk mewujudkan amanah kepada orang yang dinamakan (penama), seperti penamaan dalam polisi insurans hayat seperti yang diperuntukkan oleh seksyen 23 Akta Undang-undang Sivill 1956¹⁹;
2. Penamaan berkanun – seperti penamaan yang dibuat di bawah Akta Kumpulan Wang Simpanan Pekerja 1991 atau Akta Pertubuhan Koperasi 1993.

Kesimpulannya, penamaan bertujuan memudahkan penama mengeluarkan wang atau harta atau menerima manfaat daripada simpanan, caruman mahupun takaful si mati untuk dimanfaatkan oleh waris si mati dengan segera tanpa perlu mendapat perintah daripada pihak yang menguruskan harta pusaka. Implikasinya, simpanan, caruman atau manfaat takaful kepunyaan penyimpan, pencarum atau peserta takaful akan dibayar kepada penama sama ada sebagai pemegang amanah (pentadbir) atau sebagai benefisiari yang mendapat hak mutlak.

PENAMAAN DAN IMPLIKASINYA DALAM SISTEM PERBANKAN – LEMBAGA URUSAN DAN TABUNG HAJI (LUTH)

Nurul (2015)²⁰ menyatakan bahawa pendeposit di LUTH boleh membuat penamaan, tetapi hanya terhad kepada dua orang pemegang amanah sahaja. Sekiranya pendeposit meninggal dunia,

18 Pawancheek Marican. (2008). Islamic inheritance laws in Malaysia. *Malayan Law Journal*, 167 – 184.

19 Akta Undang-Undang Sivill 1956 [Akta 67].

20 Nurul Yusof. (2015). *Undang-undang penama*. Capaian daripada <http://documents.tips/documents/undang-undang-penama.html#>.

pembayaran akan dibuat kepada penama pertama. Jika penama pertama meninggal dunia, bayaran akan dibuat kepada penama kedua. Hal ini juga dinyatakan dalam Borang Penamaan LUTH²¹ berdasarkan peruntukan di bawah Peraturan-peraturan Lembaga Tabung Haji (Deposit dan Pengeluaran) 2002.²² Selain itu, Borang Penamaan LUTH turut menyatakan bahawa penama yang dilantik terdiri daripada waris yang berhak sahaja. Sebagai penama, beliau mewakili waris dan apabila wang diterima beliau hendaklah membahagikan wang tersebut mengikut hukum syarak. LUTH juga tidak mensyaratkan umur penama yang bakal dilantik oleh penyimpan.

Peraturan 9(2) Peraturan-peraturan Lembaga Tabung Haji (Deposit dan Pengeluaran) 2002 memperuntukkan bahawa LUTH dilepaskan daripada sebarang liabiliti setelah pembayaran simpanan si mati dibayar kepada penama. Hal ini bermakna, persoalan sama ada penama mengagihkan wang simpanan si mati kepada waris si mati yang berhak mengikut hukum syarak atau sebaliknya, masih tiada pihak yang bertanggungjawab mengawasinya.

Kes *Wan Puziah lwn Wan Abdullah bin Muda & Seorang Lagi*²³ dirujuk bagi melihat implikasi penamaan. Dalam kes ini, Wan Puziah, anak angkat si mati, iaitu Hajah Wan Hitam memfailkan tuntutan mahkamah bagi menuntut sebahagian daripada simpanan si mati dalam akaun LUTH. Beliau membuat tuntutan kerana si mati menamakan beliau sebagai penama akaun simpanan tersebut pada 9 Januari 1975. Dalam penamaan tersebut, si mati mengisytiharkan bahawa setelah kematiannya, sebahagian daripada simpanannya di LUTH diberikan kepada Wan Puziah dan sebahagian lagi kepada suaminya, Wan Awang Haji Abdullah yang meninggal dunia mendahului si mati. Wan Puziah menyatakan bahawa penamaan sebahagian daripada simpanan si mati merupakan suatu wasiat dan nilainya tidak melebihi 1/3 daripada nilai

21 Laman web rasmi Lembaga Urusan dan Tabung Haji. *Borang Penamaan*. Capaian daripada <http://www.tabunghaji.gov.my/muat-turun-borang>.

22 Peraturan-peraturan Lembaga Tabung Haji (Deposit dan Pengeluaran) 2002 [P.U. (A) 313/2002].

23 *Wan Puziah lwn Wan Abdullah bin Muda & Seorang Lagi* [Jun 2001] *Jurnal Hukum*, 235.

keseluruhan harta si mati. Walau bagaimanapun, defendan, iaitu anak saudara dan waris si mati menyatakan bahawa penamaan tersebut bukanlah wasiat dan simpanan di LUTH sewajarnya dibahagikan antara waris mengikut faraid. Tambahan pula, plaintif bukanlah waris dan tidak berhak dalam pembahagian simpanan tersebut. Defendan juga mendapatkan surat kuasa mentadbir daripada Mahkamah Tinggi Kuala Terengganu (Mahkamah Sivil) yang turut menyenaraikan simpanan di LUTH adalah sebahagian daripada harta si mati yang akan dibahagikan kepada ahli waris. YA Hakim Mahkamah Tinggi Syariah, Ismail Yahya memutuskan bahawa penamaan plaintif merupakan suatu wasiat. YA Hakim menyatakan bahawa fatwa yang dikeluarkan oleh Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan bagi Hal Ehwal Agama Islam pada 5 Julai 1973 tiada menyatakan kesan penamaan di bawah statut LUTH. Oleh sebab terdapat kekosongan (lakuna) dalam fatwa tersebut, maka Yang Arif Hakim merujuk kembali kepada hukum syarak dan menggunakan kuasa beliau untuk menginterpretasi hukum syarak dengan sewajarnya sebagai ijtihad oleh Hakim Mahkamah Syariah.

PENAMAAN DAN IMPLIKASINYA DALAM SISTEM TAKAFUL

Mohd. Faiz, Nurhanani dan Joni Tamkin (2016)²⁴ menyatakan bahawa Akta Takaful 1984 (dimansuhkan) tidak memperincikan cara pembayaran manfaat takaful hingga menyebabkan berlakunya perbezaan cara pembayaran antara syarikat takaful. Walau bagaimanapun, tuntutan pembayaran manfaat takaful boleh dibuat oleh pihak yang wajar setelah kematian peserta tanpa perlu mendapatkan probet (surat kebenaran) menguruskan harta pusaka. Pihak yang wajar bermaksud seseorang yang mendakwa berhak mendapat jumlah wang berkenaan sebagai pemegang amanah atau pentadbir harta si mati, termasuklah penama yang dinamakan oleh peserta atau si

24 Mohd. Faiz Mohamed Yusof, Nurhanani Romli, & Joni Tamkin Borhan. (2016). Praktis pembayaran manfaat takaful di Malaysia: Implikasi Akta Perkhidmatan Kewangan Islam 2013. *Kanun: Jurnal Undang-undang Malaysia*, 28(2), 191 – 213. Capaian daripada <http://jurnalkanun.dbp.my/wordpress/?p=1753>.

mati. Dalam akta tersebut juga tiada peruntukan yang jelas berhubung dengan praktis penamaan secara benefisiari melalui hibah bersyarat untuk Muslim bagi pembayaran manfaat takaful. Oleh itu, penamaan yang dibuat hanyalah sebagai pemegang amanah.

Peruntukan yang terdapat di bawah Akta Takaful 1984²⁵ ini sama dengan polisi insurans konvensional di bawah subseksyen 166(1) Akta Insurans 1996, yang menyatakan bahawa seseorang penama hendaklah menerima wang polisi selepas kematian pemilik polisi sebagai wasi dan bukan semata-mata sebagai benefisiari, dan apa-apa pembayaran kepada penama itu hendaklah menjadi sebahagian daripada harta pusaka pemilik polisi yang meninggal dunia dan tertakluk pada hutangnya, dan penanggung insurans berlesen itu dilepaskan daripada liabiliti berkenaan dengan wang polisi yang dibayar. Subseksyen (1) ini terpakai bagi seseorang penama polisi peserta insurans yang beragama Islam. Apabila wang polisi itu diterima, wang tersebut hendaklah dibahagikan mengikut undang-undang Islam.

Resolusi Syariah Majlis Penasihat Syariah Bank Negara Malaysia (MPSBNM) pada 21 April 2003 memutuskan bahawa manfaat takaful boleh dihibahkan kerana manfaat tersebut merupakan hak mutlak peserta takaful. Peserta berhak membuat pilihan melalui penamaan selagi tidak bercanggah dengan syariah, dan tujuan takaful adalah untuk memberikan perlindungan kepada peserta takaful. Walau bagaimanapun, terdapat empat syarikat takaful di Malaysia yang tidak mempraktikkan penamaan hibah bersyarat, iaitu CIMB Aviva Takaful, Etiqa Takaful Bhd., Prudential BSN Takaful Bhd., dan Hong Leong Tokio Marine Takaful.

Setelah berkuat kuasanya Akta Perkhidmatan Kewangan Islam 2013²⁶ (APKI 2013), kesemua syarikat pengendali takaful mempraktikkan penamaan hibah bersyarat. Sebagai contoh, PruBSN Takaful

25 Akta Takaful 1984 [Akta 314].

26 Akta Perkhidmatan Kewangan Islam 2013 [Akta 759].

(2013)²⁷ memperuntukkan pilihan kepada peserta sama ada melantik penama sebagai pemegang amanah atau benefisiari. Sekiranya penama sebagai pemegang amanah, penama tersebut bertanggungjawab membahagikan manfaat takaful yang diterima kepada ahli waris. Namun, sekiranya penama dilantik sebagai benefisiari, maka manfaat takaful tersebut menjadi hak mutlak penama berkenaan. APKI 2013 ini terpakai bagi penamaan secara hibah kepada Muslim atau bukan Muslim. Dengan kelebihan yang terdapat di bawah APKI 2013, insurans takaful memberikan persaingan yang hebat kepada insurans konvensional. Selain itu, mana-mana undang-undang yang tidak selaras atau bercanggah dengan APKI 2013 ditolak dan tidak diterima. Hal ini bermakna APKI 2013 tidak boleh dicabar oleh mana-mana undang-undang bertulis. APKI 2013 terpakai kepada semua sijil takaful di Malaysia sama ada dikeluarkan sebelum atau selepas APKI 2013 diwartakan.

Setelah pembayaran manfaat takaful dibuat kepada penama, syarikat takaful tidak lagi bertanggungjawab terhadap manfaat takaful tersebut. Tanggungjawab terhadap manfaat takaful kini berada di bawah penama. Jika penama menjadi pemegang amanah atau pentadbir harta pusaka, maka manfaat takaful tersebut hendaklah dibahagikan mengikut faraid. Syarikat takaful tidak bertanggungjawab bagi kes pembahagian harta pusaka oleh pentadbir harta pusaka dan pengagihan wasiat.

APKI 2013 juga membenarkan peserta takaful melantik sesiapa sahaja sebagai penama, termasuklah individu yang tiada hubungan dengan peserta takaful atau individu yang tidak kompeten berkontrak; seperti berumur kurang 18 tahun atau yang diperakui tidak sempurna akal atau lemah tubuh badan, dan dilantik oleh peserta takaful sebagai penama sama ada sebagai penerima hibah atau pemegang amanah. Sekiranya penama tidak kompeten berkontrak, APKI 2013 turut memperuntukkan cara pembayaran manfaat takaful tersebut kepada penama tertakluk pada status penama sebagai benefisiari hibah bersyarat atau pemegang amanah.

27 Prudential BSN Takaful. (2013). Borang Cadangan untuk Pelan Takaful – Bahagian 7:Penamaan, p. 6.

PENAMAAN DAN IMPLIKASINYA DALAM SISTEM CARUMAN – KUMPULAN WANG SIMPANAN PEKERJA (KWSP)

Pencarum KWSP digalakkan membuat penamaan bagi memudahkan dan mempercepat urusan pengeluaran simpanan KWSP pencarum setelah berlakunya kematian. Berdasarkan laman web KWSP²⁸, dinyatakan bahawa tujuan penamaan dibuat adalah untuk membolehkan KWSP melepaskan simpanan ahli yang meninggal dunia kepada orang yang dinamakan untuk menerima atau mentadbir (bagi orang yang beragama Islam) simpanan itu dengan segera tanpa perlu mendapatkan Surat Kuasa Mentadbir.

Berdasarkan Panduan Mengisi Borang Penamaan KWSP, dinyatakan bahawa pencarum boleh menamakan mana-mana individu sebagai penama, dan tidak boleh menamakan badan kebajikan, organisasi atau pertubuhan sebagai penama. Pencarum KWSP juga boleh menamakan beberapa penama dengan menyatakan peratusan bahagian yang akan diserahkan kepada penama. Penamaan tersebut hendaklah dibuat secara bertulis, dan disaksikan oleh saksi penamaan yang boleh terdiri daripada mana-mana individu yang berusia 18 tahun ke atas semasa penamaan dibuat. Penama yang dilantik juga boleh terdiri dalam kalangan individu di bawah umur 18 tahun. Jika berlakunya kematian penyimpan, maka penjaga yang diiktiraf akan menerima simpanan KWSP ahli bagi pihak penama yang di bawah usia 18 tahun, iaitu penjaga dalam kalangan ahli keluarga terdekat penama yang menjaga kebajikan penama dan tertakluk pada pemeriksaan dan lawatan pegawai KWSP tentang status penjagaan penama ataupun perintah mahkamah tentang hak penjagaan penama.

Penamaan KWSP adalah dibenarkan bagi pencarum yang beragama Islam mahupun yang bukan Islam seperti yang diperuntukkan di bawah Akta Kumpulan Simpanan Wang Pekerja 1991²⁹. Bagi pencarum yang beragama Islam, orang yang dinamakan hanya

28 Laman web rasmi Kumpulan Simpanan Wang Pekerja. *Ahli: Soalan Lazim*. Capaian daripada <http://www.kwsp.gov.my/portal/ms/member/faq/member>.

29 Akta Kumpulan Wang Simpanan Pekerja 1991 [Akta 452].

bertindak sebagai wasi atau pentadbir yang bertanggungjawab untuk mengagihkan simpanan mengikut hukum faraid kepada waris ahli yang berhak. Seterusnya, bagi pencarum yang bukan beragama Islam, penama merupakan penerima mutlak (benefisiari) caruman si mati. Laman web KWSP ada menyatakan bahawa bayaran simpanan KWSP kepada penama merupakan satu pelepasan yang sempurna oleh KWSP, dan segala tindakan waris terhadap penama, iaitu wasi merupakan sesuatu yang di luar bidang kuasa KWSP. Walau bagaimanapun, KWSP akan memberikan nasihat kepada wasi untuk mengagihkan simpanan KWSP mengikut hukum faraid.

Pawancheek (2008)³⁰ menyatakan bahawa walaupun tiada kes dilaporkan di Malaysia untuk menjelaskan kedudukan undang-undang terdahulu tentang kesan penamaan oleh pencarum KWSP, keputusan Mahkamah Tinggi Singapura dalam kes *Saniah binti Ali & Lain-lain lwn Abdullah bin Ali*³¹ menggambarkan kedudukan undang-undang terdahulu di Malaysia. Dalam kes ini, si mati semasa hidupnya menamakan hanya plaintif pertama (kakaknya) untuk menerima keseluruhan carumannya dalam Tabung Wang Simpanan Pusat Singapura (CPF). Semasa si mati meninggal dunia tanpa wasiat, CPF membayar caruman si mati kepada plaintif (penama) berdasarkan Akta CPF Singapura, walaupun di bawah undang-undang Islam defendan (abang si mati) berhak terhadap harta si mati. Isu yang timbul dalam kes ini ialah sama ada plaintif pertama berhak untuk mendapatkan keseluruhan caruman CPF si mati. Defendan menyatakan bahawa di bawah seksyen 112(1) Akta Pentadbiran Orang-orang Islam Singapura, Cap. 3 tahun 1985 diperuntukkan bahawa harta mana-mana orang Islam yang meninggal dunia tanpa wasiat akan dibahagikan mengikut undang-undang Islam. Keadaan ini bermakna caruman CPF akan menjadi sebahagian daripada aset si mati. Hakim

30 Pawancheek Marican. (2008). Islamic inheritance laws in Malaysia. *Malayan Law Journal*, 167 – 184.

31 *Saniah binti Ali & Lain-lain lwn Abdullah bin Ali* [1990] 3 *MLJ* 135.

Thean memutuskan bahawa plaintiff berhak mendapat kesemua wang simpanan tersebut berdasarkan seksyen 23(3), Cap. 36, Akta CPF Singapura 1985. Beliau berpendapat bahawa wang CPF tidak boleh digolongkan sebagai harta pusaka, dan dengan itu tidak timbul apa-apa pertentangan terhadap seksyen 112(1) Undang-undang Pentadbiran Orang-orang Islam Singapura. Beliau menyatakan:

In my opinion, on the true construction of ss 23 and 24 of the CPF Act, the amount of \$60 607.71 is not part of the estate of deceased, and therefore does not fall within s 112(1) of the AML Act. The plaintiff, in my judgment, is entitled in her own right to the full amount of \$60 607.71.

Walau bagaimanapun, berbeza daripada praktis terdahulu seperti yang diputuskan dalam kes *Saniah binti Ali*, praktis semasa konsep penamaan bagi KWSP memutuskan bahawa penama hanyalah sebagai wasi atau pentadbir. Hal ini turut dinyatakan dalam Panduan Mengisi Borang KWSP bagi Permohonan Penamaan.

CADANGAN

Kajian ini mencadangkan agar penambahbaikan undang-undang wajar dilakukan bagi memastikan hak ahli waris dilindungi seperti yang diperuntukkan di bawah hukum faraid mahupun wasiat setelah simpanan, manfaat takaful atau caruman si mati diserahkan kepada penama yang dinamakan sebagai pemegang amanah. Hal ini bermakna peruntukan undang-undang sedia ada yang menyatakan tanggungjawab institusi kewangan berakhir setelah penyerahan simpanan, manfaat takaful atau caruman si mati perlu diteliti semula. Hal ini wajar dipertimbangkan agar ada institusi kewangan atau suatu agensi lain memikul tanggungjawab agar simpanan, manfaat takaful atau caruman si mati sampai ke tangan ahli waris atau pihak yang sewajarnya. Melalui forum yang dianjurkan oleh Jabatan Kehakiman Syariah Selangor (JAKESS) yang bertajuk “Amalan Penamaan Harta Pusaka Orang Islam di Malaysia, Salah Guna atau

Salah Tafsir” pada 29 Oktober 2014,³² cadangan penambahbaikan dibincangkan bagi mengelakkan penama menyalahgunakan kuasa yang diberikan. Antara cadangan yang dikemukakan termasuklah menggariskan panduan atau meletakkan syarat kepada ahli sebelum menamakan penama terhadap hartanya bagi memastikan penama tersebut benar-benar sesuai dan berupaya menguruskan harta tersebut dengan amanah dan adil. Menurut Nurul (2015),³³ individu yang dilantik hendaklah memenuhi syarat sebagai wasi atau pemegang amanah untuk menguruskan atau mengendalikan sesuatu harta. Sejalan dengan itu, mereka yang terdiri dalam kalangan kanak-kanak, orang gila, *ma'tuh*, muflis, *safih*, murtad dan hamba tidak kompeten dari sudut syarak untuk diberikan, dan seterusnya memikul tanggungjawab atau amanah untuk menguruskan atau mengendalikan harta pihak yang membuat wasiat.

Selain itu, dicadangkan agar penyimpan, peserta takaful atau pencarum diberikan penjelasan sewajarnya sebelum menamakan mana-mana pihak sebagai penama agar implikasi penamaan tersebut disedari oleh mereka. Sebagai contoh, penamaan anak di bawah umur 18 tahun atau penamaan beberapa penama dengan peratusan yang akan diterima, dan sebagainya. Penyimpan, peserta takaful atau pencarum juga wajar diberikan penjelasan tentang tanggungjawab mereka untuk memaklumkan kepada penama tentang pelantikan sebagai penama terhadap simpanan, manfaat takaful atau caruman, terutama jika penama tersebut adalah sebagai pemegang amanah kerana penama akan memikul tanggungjawab yang berat untuk menguruskan pembahagian simpanan, manfaat takaful atau caruman berkenaan kepada yang berhak setelah berlakunya kematian pencarum.

32 Laman web rasmi Jabatan Kehakiman Syariah Selangor. (2014). *Amalan penamaan harta pusaka orang Islam di Malaysia: salah guna atau salah tafsir*. Capaian daripada <http://www.jakess.gov.my/v4/index.php/info-jabatan/arkib/berita/236-amalan-penamaan-harta-pusaka-orang-Islam-di-Malaysia-salah-guna-atau-salah-tafsir>.

33 Nurul Yusof. (2015). *Undang-undang Penama*. Capaian daripada <http://documents.tips/documents/undang-undang-penama.html#>.

KESIMPULAN

Penama bagi simpanan dalam institusi perbankan seperti LUTH dan simpanan melalui caruman seperti KWSP hanya berperanan sebagai wasi atau pemegang amanah simpanan dan caruman si mati yang wajib dibahagikan kepada ahli waris yang berhak mengikut hukum faraid. Oleh itu, pihak yang membuat penamaan perlu memilih dan meneliti individu yang layak dan berkeupayaan sahaja untuk dilantik sebagai wasi atau pemegang amanah demi memastikan objektif penamaan ini tercapai. Seterusnya, bagi manfaat takaful pula, selepas penguatkuasaan APKI 2013, peserta takaful mempunyai pilihan untuk menamakan penama sama ada sebagai pemegang amanah atau benefisiari melalui hibah bersyarat. Sebagai pemegang amanah, penama bertanggungjawab untuk membahagikan manfaat takaful tersebut mengikut hukum faraid. Jika penama dilantik sebagai benefisiari, maka manfaat takaful si mati adalah menjadi hak mutlak penama. Selaras dengan itu, penyimpan, peserta takaful dan pencarum Muslim hendaklah prihatin terhadap konsep penamaan dan implikasinya agar pemilihan dan pelantikan penama adalah dalam kalangan mereka yang benar-benar amanah dan memahami hukum Allah SWT. Selain itu, institusi kewangan di Malaysia juga perlulah mengambil langkah yang proaktif bagi memastikan objektif penamaan tercapai dengan memberikan gambaran yang jelas kepada umat Islam berhubung dengan konsep dan implikasi penamaan.

RUJUKAN

- Abdul Rashid Abdul Latif. (1986). *Wasiat dalam Islam: Pengertian dan kedudukannya di Malaysia*. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Akta Insurans 1996 [Akta 553].
- Akta Kumpulan Wang Simpanan Pekerja 1991 [Akta 452].
- Akta Perkhidmatan Kewangan Islam 2013 [Akta 759].
- Akta Pertubuhan Koperasi 1993 [Akta 502].
- Akta Takaful 1984 [Akta 314].
- Akta Undang-Undang Sivill 1956 [Akta 67].
- Kamus Dewan*. (1996). (Edisi Ketiga). Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, p. 919.

- Kumpulan Wang Simpanan Pekerja. “Panduan Mengisi Borang KWSP bagi Permohonan Penamaan”.
- Laman web rasmi Jabatan Kehakiman Syariah Selangor. (2014). Amalan penamaan harta pusaka orang islam di Malaysia: Salah guna atau salah tafsir. Capaian daripada <http://www.jakess.gov.my/v4/index.php/info-jabatan/arkib/berita/236-amalan-penamaan-harta-pusaka-orang-islam-di-malaysia-salah-guna-atau-salah-tafsir>.
- Laman web rasmi Kumpulan Simpanan Wang Pekerja. *Ahli: Soalan Lazim*. Capaian daripada <http://www.kwsp.gov.my/portal/ms/member/faq/ember>.
- Laman web rasmi Lembaga Urusan dan Tabung Haji. *Borang Penamaan*. Capaian daripada <http://www.tabunghaji.gov.my/muat-turun-borang>.
- Md. Yazid Ahmad & Iknor Azli Ibrahim. (2002). Amalan penamaan harta orang Islam di Malaysia: Satu tinjauan ringkas menurut syariah Islamiah. *Jurnal Pengajian Umum*, (3), 63–80. Capaian daripada http://www.ukm.my/jmalim/images/vol_03_2002/md_yazid_iknor_2002_amalan.pdf.
- Mohd. Faiz Mohamed Yusof, Nurhanani Romli, & Joni Tamkin Borhan. (2016). Praktis pembayaran manfaat takaful di Malaysia: Implikasi Akta Perkhidmatan Kewangan Islam 2013. *Kanun: Jurnal Undang-undang Malaysia*, 28(2), 191–213. Capaian daripada <http://jurnalkanun.dbp.my/wordpress/?p=1753>.
- Nurul Yusof. (2015). *Undang-undang penama*. Capaian daripada <http://documents.tips/documents/undang-undang-penama.html#>.
- Pauziah. (2012). Laman Web Rasmi Kementerian Penerangan, Komunikasi dan Kebudayaan. *Penubuhan Lembaga Urusan Tabung Haji*. Capaian daripada http://www2.arkib.gov.my/hids/print.php?type=A&item_id=7280.
- Pawancheek Marican. (2008). Islamic inheritance laws in Malaysia. *Malayan Law Journal*, 167–184.
- Peraturan-peraturan Lembaga Tabung Haji (Deposit dan Pengeluaran) 2002 [P.U. (A) 313/2002].
- Prudential BSN Takaful. (2013). “Borang Cadangan untuk Pelan Takaful – Bahagian 7: Penamaan”. t. t., p. 6.
- Re Bahadun bin Haji Hassan [1974] 1 *MLJ* 14.
- Re Ismail bin Rentah [1940] *MLJ* 98.
- Re Man bin Minhat [1965] 2 *MLJ* 1.
- Saniah binti Ali & Lain-lain *hwn* Abdullah bin Ali [1990] 3 *MLJ* 135.
- Wan Puziah *hwn* Wan Abdullah bin Muda & Seorang Lagi [Jun 2001] *JH* 235.

Diperoleh (*Received*): 3 November 2016

Diterima (*Accepted*): 26 September 2017